

забезпечила б тривання ідеї Університету в осерді її ключового завдання – збереження і передання культури. Коли Web 4.0 вже увійшов у нашу реальність (чи наближається до неї), загострилися проблеми гуманітарної освіти в сенсі її універсального принципу як смислотворчого дискурсу освіти (=культури) назагал.

Вочевидь, ідеї Університету та її гуманітарному горизонту доведеться подолати наступний у своїй історії етап самотрансформації та самоідентифікації. Розмисли про суть ідеї Університету триватимуть доти, доки людству буде потрібна інтелектуально-емоційна рефлексія, доки суспільство шукатиме оптимальні шляхи для досягнення ближчих чи віддалених цілей і доки кожна людина прагнучиме зазирнути за горизонт. На нинішньому етапі історичного поступу ми опинилися в ситуації, де ключовими запитам стають особистісні переживання, підкреслено емоційні відгуки на все, що відбувається довкола. Метамодерний настрій центрується в концептах гармонії та порозуміння, спільнота не шукає відмінностей і не зосереджується на інакшостях ідентичностей. Гуманітарному дискурсу значно більше важать не «точки перетину», а «точки дотику», завдяки яким можна розбудовувати парадигму морально-етичних цінностей, що матимуть потенціал творення / співтворення. На кожному освітньому етапі відбуваються чи окреслюються перспективи тектонічних змін, водночас утримується надзвичайно стійка рівновага в оцінному каноні: всі стратегії, всі необхідні інструменти мають забезпечити вітальну емоційність, неосентиментальні інтенції визначають доміанти міжособистісного спілкування і спрямовують розвиток ідеї Університету – і серед іншого маркують гуманітарний горизонт. Невипадково метамодерністичні переживання зійшлися в часі народження та активного розвитку з когнітивістикою та наратологічним поворотом у гуманітарних дослідженнях: людина прагне вистояти і самозберегтися у світі технологій. Гуманітарна місія ідеї Університету визначається цим процесом і супроводжує дедалі активніше долучення до новітнього квесту, метафору якого знаходимо у Григорія Сковороди: відкрити в собі людину або знайти себе в собі. Для орієнтури в стратегіях та інструментах, котрі найбільш адекватно відповідають на потреби й виклики сучасності, можемо звернутися до завершення назви всесвітньо відомої праці Яна Амоса Коменського «Велика дидактика»: «... Керівною основою нашої Дидактики нехай буде: дослідження і відкриття методу, при якому ті, хто вчить, менше б учили, учні більше б училися; у школах було б менше одуріння, даремної праці, а більше дозвілля, радості та ґрунтового успіху». Таким чином, провідна ідея XVI століття переконливо конкретизує метамодерний настрій гуманітарної освіти, адже вітальна енергія потребує визначення впізнаваних і чітких маркерів «ґрунтового успіху».

ЛІТЕРАТУРА

1. Гумбольдт В. Про внутрішню та зовнішню організацію вищих наукових закладів у Берліні // *Ідея університету: Антологія* / Упоряд.: М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська; Відп. ред. М. Зубрицька. – Львів: *Літопис*, 2002.
2. Ортега-і-Гассет Х. Місія Університету // *Ідея університету: Антологія* / Упоряд.: М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська; Відп. ред. М. Зубрицька. – Львів: *Літопис*, 2002.
3. Turner L. Metamodernist Manifesto. 2011. URL: <http://www.metamodernism.org/>.
4. Yousef T. Modernism, Postmodernism, and Metamodernism: A Critique. *International Journal of Language and Literature*. June 2017. Vol. 5. No. 1. Pp. 33-43 DOI: 10.15640/ijll.v5n1a5
5. Zavarzadeh M. The Apocalyptic Fact and the Eclipse of Fiction in Recent American Prose Narratives. *Journal of American Studies*. 9. Pp. 69-83. DOI:10.1017/S002187580001015X

УДК 378.147:616-053.2:614.25

**О. І. Мелашенко, Л. С. Зюзіна, В. К. Козакевич,
О.О. Калюжка, М.М. Фастовець**
Полтавський державний медичний університет, Україна

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ АКТИВНОГО СЛУХАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ПРОПЕДЕВТИКИ ПЕДІАТРІЇ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Одним з основних пріоритетів сучасної якісної освіти є високий рівень комунікативної компетентності, тобто, підготовленості до ефективного професійного спілкування майбутніх лікарів. В статті розглядається основні правила методу активного слухання та деякі види роботи з його застосуванням з метою сформувати у майбутніх лікарів комплекс мовленнєвих умінь та навичок, необхідних для їх подальшої професійної діяльності.

Ключові слова: *активне слухання, комунікативна компетенція.*

One of the main priorities of modern quality education is a high level of communicative competence, that is, preparation for effective professional communication of future doctors. Basic rules of the active listening method and some types of work with its application in order to form a complex of speech skills and abilities of future doctors, necessary for their further professional activities are considered in the article.

Keywords: *active listening, communicative competence*

Постановка проблеми. Комунікативна професійно орієнтована компетенція - це система знань, умінь і навичок, потрібних для ефективного спілкування, тобто треба володіти сумою знань про мову, вербальні й невербальні засоби спілкування, культуру, національну своєрідність суспільства і вміти застосовувати ці знання в процесі спілкування. Комунікативна компетентність лікаря належить до тих soft skills, які визначають професійну затребуваність та ефективність професійної діяльності лікаря.

Комунікація - це процес двобічного обміну інформацією, який призводить до взаєморозуміння. Щоб переконатися в успішності комунікації лікаря та пацієнта, слід отримувати інформацію про те, як пацієнт зрозумів лікаря, як сприймає його, як ставиться до своєї хвороби та запропонованих лікарем методів лікування. Для ефективною комунікації характерні: досягнення взаєморозуміння, краще усвідомлення ситуації та предмету спілкування[2, с.227].

Спілкування лікаря з пацієнтом повинне мати активний зворотний зв'язок, послуговувати широким спектром вербальних і невербальних засобів спілкування і містити механізми рефлексії, тобто бути довірливим, адже саме довіра до лікаря є тим фактором який визначає рівень психологічного комфорту пацієнта і його готовність виконувати усі приписи лікаря та всіяко сприяти власному одужанню[3, с.86].

З метою уникнення неправильного тлумачення сформованих пацієнтом, комунікативних повідомлень, лікар може застосовувати активне слухання – набір вербальних та невербальних засобів, які допомагають краще розуміти співрозмовника та цікаво і доступно надавати свою інформацію. Активне слухання, на відміну від пасивного, передбачає інтерактивну взаємодію лікаря з пацієнтом, у результаті якої пацієнт отримує підтвердження (зворотній зв'язок) того, що лікар його розуміє.

Завдання дослідження: окреслити основні засади методики активного слухання та розглянути деякі види роботи з його застосуванням з метою сформувати у майбутніх лікарів комплекс мовленнєвих умінь та навичок, що необхідні їм у подальшій професійній діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Активне слухання відіграє важливу роль і у педагогічному спілкуванні а тому використовується як технологія навчання майбутніх лікарів. Активне слухання є важливим елементом психологічного контакту і зі здобувачем освіти та виконує функцію зворотного зв'язку, що дає можливість та на прикладі продемонструвати ефективність в професійній комунікації

для здобувача освіти.

Для оволодіння мистецтвом слухання потрібно формувати навички й прийоми техніки слухання. До таких навичок і прийомів відносять підтримку уваги (спрямованість і стійкість уваги, візуальний контакт), використання елементів невербального спілкування (погляд, пози, жести, зміна висоти голосу та інтонації), а також репліки і запитання для заохочення до подальшого діалогу, мотивації здобувача освіти [1, с.187].

Слухання відповіді може відбуватися як у рефлексивній, так і в нереклексивній формі. Нереклексивне слухання полягає в умінні уважно мовчати, не втручаючись у мовлення співрозмовника своїми зауваженнями, насамперед стосовно сором'язливих і не впевнених у собі здобувачів освіти, що полегшує самовираження того хто говорить. Прийоми відповідей педагога в умовах нереклексивного слухання здобувача освіти можуть бути різними, важливо лише, щоб вони були короткими й нейтральними. Найуживанішими мінімальними відповідями є такі: «Розумію»; «Продовжуй»; «Це цікаво» та ін.

Рефлексивне слухання використовується для контролю точності сприйняття почутого. Нерідко рефлексивне слухання називають активним, тому що той, хто слухає, активніше, ніж під час нереклексивного слухання, використовує вербальну форму для підтвердження розуміння повідомлення.

Уміння рефлексивного слухання необхідно педагогу на етапі перевірки знань, бо дає змогу розкрити зміст повідомлень здобувача освіти, з'ясувати їх реальне значення, виявити причини помилок під час засвоєння конкретної навчальної теми[1, с.189].

Як правило, виокремлюють чотири види рефлексивних відповідей: з'ясування, перефразування, відображення почуттів та резюмування.

З'ясування — це звернення до того, хто говорить, за уточненням. З'ясування допомагає зробити повідомлення зрозумілішим і сприяє точнішому його сприйманню тим, хто слухає. Для цього можна використовувати фрази: «Поясніть, будь ласка, свою думку», «Будь ласка, уточніть це», «Чи не повторите ще раз?» та ін.

Перефразування — це формулювання висловленого повідомлення по-іншому. Під час опитування перефразування полягає в передачі здобувачеві освіти його ж висловлювань, але словами викладача. Мета перефразування — перевірка точності сприйнятої інформації. Перефразування можна розпочати словами: «На вашу думку...», «Як я зрозумів...», «Ви гадаєте...», «Інакше кажучи, ви вважаєте...» та ін. Для перефразування слід вибирати лише головні, істотні моменти повідомлення. Перефразування стосується лише змісту ідеї того, хто говорить, а не його почуттів і ставлення до цієї ідеї.

Під час використання *відображення почуттів* наголошують на сприйнятті й відображенні почуттів того, хто говорить, його установок й емоційного стану. Для вираження почуттів можна вживати певні вступні фрази, наприклад: «Ви відчуваєте...», «Мені здається, що...», «Я розумію ваш стан зараз...» та ін.

Резюмуючи відповідь, підсумовують головні ідеї і почуття того, хто говорить. Резюмуючи висловлення, допомагають поєднати фрагменти відповідей у смислову єдність. Типовими вступними фразами можуть бути такі: «Якщо тепер підсумувати сказане вами, то...», «Вашими головними ідеями, таким чином, були...» та ін.

Важливим елементом техніки слухання є вміння ставити запитання. Чіткі і вчасні запитання дають змогу підтримати співрозмовника, надати йому допомогу у викладі його поглядів. Зменшити ризик неправильного розуміння можна, використовуючи вербальний зворотний зв'язок, ставлячи відкриті і переломні запитання чи запитання для обміркування.

Серед програмних результатів навчання при вивченні пропедевтики педіатрії є

навик спілкуватися з колегами та пацієнтами, проводити збір скарг, анамнезу. Тому одним із способів удосконалення професійної підготовки майбутніх лікарів є формування у них готовності до професійної комунікації, шляхом створення під час навчання комунікативних ситуацій. З цією метою на заняттях пропедевтики педіатрії здобувачі освіти виконують такі види роботи з застосуванням методики активного слухання як складання діалогів із використанням основних видів рефлексивних відповідей: уточнення, перефразування та резюмування, редагування діалогів з точки зору правильного застосування методики активного слухання, рольові ігри з моделюванням конфліктних ситуацій та варіантами виходу з них.

Використання методу активного слухання для різних ситуативних і мовленнєвих вправа і завдань, ділових ігор, які відображають суть майбутньої професійної діяльності здобувачів освіти, дає змогу стимулювати їхню комунікативну активність у навчальному процесі, відпрацьовувати професійно комунікативні навички в умовах наближених до реальних.

Висновки. Використання елементів методики активного слухання на заняттях, є ефективним для формування складових комунікативної професійно орієнтованої компетентності майбутніх лікарів на етапі професійної підготовки. Перспективою є подальше дослідження сучасних методик удосконалення комунікативної компетентності здобувачів освіти та розроблення рекомендацій щодо їх ефективного використання в освітньому процесі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутенко Н. Ю. Комунікативна майстерність викладача: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2005. 336 с.
2. Використання інтерактивних технологій з метою формування комунікативної компетентності майбутніх лікарів в умовах дистанційного навчання / Мелашенко О. І., Зюзіна Л. С., Козакевич В. К., Козакевич О. Б. // Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю. м. Полтава, 25-26 листопада 2021 р. , С. 226-230.
3. Кінаш І. О. Формування комунікативної компетентності майбутніх лікарів на етапі професійної підготовки. Медична освіта, 2020, 3: 84-88.

УДК 378.096:3.08

H. Morokhovets, Yu. Lysanets, L. Ostrovska, T. Purdenko
Poltava State Medical University

CONTEMPORARY THEORIES OF GLOBALIZATION AND THEIR RELEVANCE TO HIGHER EDUCATION

Within the framework of modern sociological theory, the ideas about globalization play a central and decisive role. Among the most opposing and colliding contemporary conceptions one should mention the hyperglobalist and skeptical perspectives. Both theories suggest quite different outcomes in regard to the consequences of the process of globalization. Their respective conclusions are of primary importance for understanding the development tendencies in the world in general and higher education in particular.

Key words: globalization, international interactions, global culture, higher education, academic mobility.

У рамках сучасної соціологічної теорії ідеї глобалізації відіграють центральну й вирішальну роль. Серед найбільш суперечливих сучасних концепцій у статті виокремлено та проаналізовано студії прибічників теорій гіперглобалізму та їхніх опонентів – “скептиків”. Обидві концепції прогнозують досить різні результати щодо наслідків процесу глобалізації. Відповідні висновки мають першочергове значення для розуміння тенденцій розвитку світу загалом і вищої освіти зокрема.

Ключові слова: глобалізація, міжнародні відносини, глобальна культура, вища освіта, міжнародна академічна мобільність.